

Brussel, 22 januari 2024
(OR. en)

5311/24

COHOM 4
COPS 6
CONUN 8
COASI 5
MAMA 9
COEST 26
COAFR 12
DEVGEN 5
CFSP/PESC 46

RESULTAAT BESPREKINGEN

van:	het secretariaat-generaal van de Raad
d.d.:	22 januari 2024
aan:	de delegaties
nr. vorig doc.:	ST 5220 2023 INIT
Betreft:	Conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU in de VN-mensenrechtenfora in 2024

De delegaties vinden in de bijlage de conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU in de VN-mensenrechtenfora in 2024, die de Raad tijdens zijn 4001e zitting, op 22 januari 2024, heeft goedgekeurd.

Conclusies van de Raad over de prioriteiten van de EU in de VN-mensenrechtenfora in 2024

1. **Mensenrechten zijn universeel, ondeelbaar, onderling afhankelijk en onderling verweven, of het nu gaat om burgerlijke, culturele, economische, politieke of sociale rechten.** De EU verklaart opnieuw haar gehechtheid aan de mensenrechten nu in het huidige beladen internationale klimaat gewapende conflicten, autoritarisme en desinformatie een opgang kennen en gendergelijkheid wordt teruggeschroefd.
2. In het jaar van de **top over de toekomst** zal de EU bevestigen dat zij vasthoudt aan daadwerkelijk multilateralisme, met een verdere versterking van het mensenrechtensysteem van de Verenigde Naties, met inbegrip van het Bureau van de Hoge Commissaris voor de mensenrechten (OHCHR). De EU roept alle staten op de onafhankelijkheid van het OHCHR te eerbiedigen en volledig samen te werken met de Hoge Commissaris en zijn Bureau, en tegelijkertijd te zorgen voor een adequate financiering ervan. De mensenrechten en gendergelijkheid moeten worden geïntegreerd in het hele pact voor de toekomst, dat moet voortbouwen op de verwevenheid tussen mensenrechten, vrede en veiligheid en duurzame ontwikkeling. Het integreren van een sterke mensenrechtendimensie in het pact voor de toekomst en in de voorbereiding van de top over de toekomst, is samen met het complementaire uitvoeringsproces van de **duurzameontwikkelingsdoelstellingen** van cruciaal belang om niemand achter te laten.

3. De EU zal blijven werken aan het versterken van de eerbiediging, bescherming en naleving van de mensenrechten en zal met alle regio's wereldwijd, organisaties en relevante belanghebbenden blijven samenwerken om deze doelen te bereiken. Zij zal alle lidstaten ertoe blijven oproepen ten volle samen te werken met het **mensenrechtensysteem van de VN**, met inbegrip van de Mensenrechtenraad en de bijbehorende mechanismen, zoals de speciale procedures en de universele periodieke doorlichting (UPR), door de VN gemandateerde onderzoeksinstanties en de verdragsorganen. De EU zal tevens alle staten blijven oproepen het internationaal recht inzake de mensenrechten te eerbiedigen en de VN en de mechanismen voor toezicht op de mensenrechten onvoorwaardelijke en ongehinderde toegang tot hun grondgebied te verlenen.
4. De EU bevestigt nogmaals haar krachtige inzet om alle economische, sociale en culturele rechten (**ESCR**), waaronder het recht op onderwijs, voedsel, gezondheid, sociale zekerheid, adequate huisvesting en fatsoenlijk werk, te eerbiedigen, te beschermen en na te leven, en relevante initiatieven in dit verband te ondersteunen. Zij zal steun blijven verlenen voor universele toegang tot veilig, voldoende en betaalbaar drinkwater en sanitaire voorzieningen en hygiëne, met nadruk op het mensenrechtenaspect van deze kwesties. Zij zal actief deelnemen aan de besprekingen ter bevordering van het mensenrecht op een schoon, gezond en duurzaam milieu. Zij zal het recht op onderwijs, het raakvlak met de digitale agenda, sociale en digitale inclusie, gendergelijkheid en de empowerment van alle vrouwen en meisjes, en non-discriminatie blijven bevorderen. De EU zal culturele rechten en de bescherming van cultureel erfgoed blijven bevorderen.

5. De EU zal zich inzetten om mensenrechtenschendingen te voorkomen en te beëindigen, onder meer door initiatieven ter zake te ondersteunen in de Derde Commissie van de AVVN en de Mensenrechtenraad. Zij zal blijven wijzen op de **aansprakelijkheid** voor mensenrechtenschendingen, waar ze zich ook voordoen. De EU blijft zich ervoor inzetten alle plegers van misdrijven ter verantwoording te roepen. Zij zal opnieuw haar onwrikbare steun betuigen aan het internationale strafrechtstelsel en met name aan het Internationaal Strafhof (ICC), en zal zich ervoor blijven inzetten het Statuut van Rome te handhaven en de onafhankelijkheid en integriteit van het ICC te vrijwaren. Het bevorderen van strafrechtelijke verantwoordingsplicht is van essentieel belang voor de bestrijding van straffeloosheid voor gruweldaden en voor gerechtigheid voor slachtoffers. Ten behoeve van die verantwoordingsplicht zal de EU oproepen, of oproepen daartoe van anderen ondersteunen, tot onafhankelijk onderzoek naar schendingen van het internationaal recht inzake de mensenrechten en van het internationaal humanitair recht, met inbegrip van schendingen die als internationale misdrijven kunnen worden aangemerkt.
6. De EU zal het voortouw blijven nemen bij **initiatieven** met betrekking tot Afghanistan, Belarus, Burundi, de DVK, Eritrea en Myanmar/Birma. De EU zal ook klaarstaan om te reageren of een rol op te nemen ingeval zich in 2024 nieuwe zorgwekkende mensenrechtensituaties voordoen. Wat Ethiopië betreft, zal de EU de ontwikkelingen met betrekking tot het beleidskader voor overgangsjustitie en de implementatie daarvan volgen en ertoe aansporen dat het toekomstige beleid in overeenstemming is met de regionale en internationale mensenrechtennormen. Zij zal initiatieven met betrekking tot Cambodja, de Centraal-Afrikaanse Republiek, de Democratische Republiek Congo, Georgië – ook de mensenrechtensituatie in de Georgische regio's Abchazië en Zuid-Ossetië – Haïti, Iran, Libië, Mali, Nicaragua, de bezette Palestijnse Gebieden, Somalië, Zuid-Sudan, Sri Lanka, Sudan, Syrië en de tijdelijk bezette gebieden van Oekraïne, met inbegrip van de Autonome Republiek Krim en de stad Sebastopol, en Jemen op de voet volgen en zal de inspanningen met het oog op democratische verkiezingen en eerbiediging van de mensenrechten in Venezuela, alsook de uitvoering van de in Barbados ondertekende overeenkomsten en de vrijlating van politieke gevangenen, volgen en ondersteunen. Om de aandacht te vestigen op ernstige mensenrechtenschendingen zal de EU actief deelnemen aan **interactieve dialogen** met mandaathouders van de speciale procedures en aan algemene debatten.

7. De EU zal de systematische mensenrechtenschendingen in **Afghanistan**, met name de gendergebaseerde discriminatie door de Taliban jegens vrouwen en meisjes, veroordelen. Zo wordt hun het recht op onderwijs, vrije meningsuiting, vrij verkeer en werk ontzegd en wordt hun deelname aan het openbare leven ernstig ingeperkt, met onder meer het verbod voor vrouwen om voor ngo's of de VN te werken. De EU zal ook oproepen tot de bescherming van de rechten van personen die tot minderheden behoren, onder meer etnische en religieuze minderheden zoals de Hazara-gemeenschap, en van lhbt'i's. De EU zal steun verlenen voor de bijstandsmissie van de Verenigde Naties in Afghanistan (Unama) in het kader van haar uitgebreide mandaat, dat een sterke mensenrechtencomponent omvat, en voor het mandaat van de speciale rapporteur voor de mensenrechtensituatie in Afghanistan. Ook zal zij de benoeming steunen van de speciale gezant voor Afghanistan overeenkomstig Resolutie 2721 (2023) van de VN-Veiligheidsraad. Zij zal blijven benadrukken dat de Taliban verantwoordelijk is voor het waarborgen van de eerbiediging, bescherming en naleving van de mensenrechten en de fundamentele vrijheden en zal beklemtonen dat verantwoording moet worden afgelegd. Zij zal de Taliban ertoe oproepen zich te houden aan de verplichtingen van het CEDAW en het VRK, waarbij Afghanistan ook partij is.

8. De EU zal pleiten voor vreedzame verzoening en herstel van de weg naar democratie in **Myanmar/Birma**, en zal de inspanningen ter zake van de Verenigde Naties en de Asean steunen. Zij zal oproepen tot meer samenhang in de standpunten binnen het VN-systeem, met name door de acties van de verschillende VN-mandaathouders en -agentschappen ter plaatse te stroomlijnen. Zij zal blijven pleiten voor gerechtigheid en verantwoordingsplicht voor alle schendingen en misbruiken en ertoe blijven oproepen dat alle geweld van het militaire regime van Myanmar in het hele land wordt stopgezet, ook de gerichte aanslagen op burgers en civiele infrastructuur. Zij zal oproepen tot de onvoorwaardelijke en onmiddellijke vrijlating van allen die willekeurig worden vastgehouden, de toepassing van de doodstraf veroordelen, vooral die als gevolg van de militaire staatsgreep van 2021, en zal pleiten voor het herstel van het democratische proces. Zij zal haar steun blijven betuigen aan alle mensen van Myanmar/Birma, onder wie de Rohingya en andere minderheden. Zij zal oproepen tot volledige, veilige en ongehinderde humanitaire toegang tot alle mensen in nood. De EU zal ervoor blijven pleiten dat Rohingya-vluchtelingen, wanneer de omstandigheden dat toelaten, veilig, op duurzame wijze, waardig en vrijwillig kunnen terugkeren naar hun plaats van herkomst. De EU zal verantwoordingsmechanismen ondersteunen, waaronder het onafhankelijk onderzoeksmechanisme voor Myanmar (IIMM).

9. De EU zal de **aanvalsoorlog van Rusland tegen Oekraïne**, zonder aanleiding of grond, in de krachtigste bewoordingen blijven veroordelen, alsook de aanhoudende schendingen door Rusland van het internationaal recht inzake de mensenrechten en het internationaal humanitair recht in Oekraïne, waaronder willekeurige detentie, foltering, mishandeling, gedwongen verdwijningen en seksueel en gendergebaseerd geweld. Zij zal haar dringende oproep aan Rusland en Belarus herhalen om onmiddellijk te zorgen voor de veilige terugkeer naar Oekraïne van alle onrechtmatig gedeporteerde en overgebrachte Oekraïense kinderen en andere burgers. De EU moedigt verdere inspanningen aan om ervoor te zorgen dat verantwoording wordt afgelegd voor alle internationale misdrijven en mensenrechtenschendingen die het gevolg zijn van Ruslands aanvalsoorlog, en benadrukt dat verantwoordingsplicht in de ruimste zin van het woord moet worden gewaarborgd, met inbegrip van het recht van slachtoffers op gerechtigheid en schadeloosstelling, alsook garanties van niet-herhaling. De EU moedigt verdere inspanningen aan, ook in de kerngroep, om een tribunaal voor de vervolging van het misdrijf agressie tegen Oekraïne op te richten dat de ruimst mogelijke regio-overschrijdende steun en legitimiteit geniet, en om in de toekomst een compensatiemechanisme op te zetten; zij spreekt nogmaals haar steun uit voor het register van de Raad van Europa van de schade die is aangericht door de agressie van de Russische Federatie tegen Oekraïne, als een eerste tastbare stap in deze richting. Zij zal de onderzoeken door de aanklager van het Internationaal Strafhof en de verlenging van het mandaat van de onderzoekscommissie voor Oekraïne door de Mensenrechtenraad ondersteunen. De EU zal eisen dat Rusland zijn agressie staakt en alle troepen en militaire uitrusting onmiddellijk, volledig en onvoorwaardelijk uit het gehele grondgebied van Oekraïne terugtrekt en dat het de soevereiniteit, onafhankelijkheid en territoriale integriteit van Oekraïne binnen zijn internationaal erkende grenzen volledig eerbiedigt.

10. De EU zal de **DVK** verzoeken om gevolg te geven aan de bevindingen van de onderzoekscommissie van 2014 met betrekking tot de mensenrechtenschendingen en misbruiken in het land, en om zinvol met het mensenrechtensysteem van de VN samen te werken, met het oog op zijn komende UPR. De EU zal de DVK ertoe blijven oproepen om een aanbod van dialoog te aanvaarden en opnieuw met de internationale gemeenschap samen te werken, onder meer door diplomatiek en humanitair personeel terug te sturen naar de DVK. Zij zal er bij de DVK op aandringen de mensenrechten te eerbiedigen, te beschermen en na te leven en de ontvoeringskwestie onmiddellijk op te lossen.

11. Wat **Israël en de bezette Palestijnse gebieden** betreft, veroordeelt de EU met klem de meedogenloze en willekeurige terroristische aanslagen van Hamas op 7 oktober in Israël, waarbij onder meer seksueel en gendergebaseerd geweld is gebruikt. De EU herinnert aan het recht van Israël om zich te verdedigen, en benadrukt dat daarbij wel het internationaal recht, met inbegrip van het internationaal humanitair recht en het internationaal recht inzake de mensenrechten, in acht moet worden genomen. De EU zal de situatie in Gaza op de voet blijven volgen en blijven oproepen tot eerbiediging van de mensenrechten, daarbij wijzend op de verplichting om alle burgers te allen tijde te beschermen overeenkomstig het internationaal humanitair recht. Wij dringen er bij alle partijen op aan het internationaal recht, met inbegrip van het internationaal recht inzake de mensenrechten en het internationaal humanitair recht, te eerbiedigen en wijzen erop dat degenen die verantwoordelijk zijn voor schendingen van het internationaal recht ter verantwoording moeten worden geroepen. De EU zal opnieuw uiting geven aan haar ernstige bezorgdheid over de verslechterende humanitaire situatie in Gaza en oproepen tot verdere, snelle, veilige en ongehinderde humanitaire toegang en hulpverlening om mensen in nood te bereiken door middel van alle noodzakelijke maatregelen, onder meer door te zorgen voor meer capaciteit aan grensovergangen, een speciale zeeroute, humanitaire corridors en pauzes voor humanitaire noden, en er daarbij voor te zorgen dat terreur-organisaties geen misbruik maken van die hulpverlening. De EU zal haar oproep aan Hamas om alle gijzelaars onmiddellijk en onvoorwaardelijk vrij te laten, blijven herhalen en merkt daarbij op dat het gebruik van burgers als menselijk schild door Hamas een bijzonder betreutenswaardige gruweldaad is. Het werk van VN-agentschappen moet worden gefaciliteerd en het personeel van de VN en humanitaire hulpverleners moeten worden beschermd. Journalisten mogen niet worden aangevallen. De EU zal oproepen tot de bescherming van alle civiele infrastructuur, waaronder medische voorzieningen, scholen en VN-gebouwen, alsook andere infrastructuur die bestemd is om de verlening van humanitaire bijstand mogelijk te maken. De EU veroordeelt met klem het geweld van kolonisten en roept ertoe op hen ter verantwoording te roepen. De nederzettingen zijn in strijd met het internationale recht. Israël moet stoppen met de uitbreiding van deze nederzettingen, geweld door kolonisten voorkomen en waarborgen dat daders ter verantwoording worden geroepen. De EU zal oproepen tot samenwerking met alle VN-mechanismen. De EU is bereid om te helpen nieuw leven te geven aan een politiek proces op basis van de tweestatenoplossing, onder meer door middel van het vredesinitiatief Peace Day Effort, en zij verwelkomt diplomatieke initiatieven op het gebied van vrede en veiligheid en steunt de spoedige organisatie van een internationale vredesconferentie.

12. De EU zal de systematische en intensievere binnenlandse repressie tegen het maatschappelijk middenveld en gestigmatiseerde groepen, ook lhbt'i's, in de **Russische Federatie** blijven volgen en veroordelen. De EU veroordeelt de daadwerkelijke sluiting van de civiele ruimte, het monddood maken van publieke dissidentie, politieke oppositie en onafhankelijke media, het gebrek aan onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en aan waarborgen voor een eerlijk proces, het gebruik van foltering en mishandeling, en willekeurige detentie. Zij zal er bij Rusland op blijven aandringen volledig samen te werken met alle internationale en regionale monitoringmechanismen voor de mensenrechten en met alle speciale procedures in verband met de mensenrechtensituatie in de Russische Federatie. De EU zal Rusland oproepen alle politieke gevangenen vrij te laten.
13. De EU zal de verslechterende de situatie van de mensenrechtenschendingen in **Belarus** met klem blijven veroordelen en eraan herinneren dat de Hoge Commissaris voor de mensenrechten heeft gemeld dat er in Belarus nog steeds sprake is van systematische, wijdverbreide en grove schendingen van de mensenrechten. Volgens de Hoge Commissaris kunnen sommige van deze mensenrechtenschendingen neerkomen op misdrijven tegen de menselijkheid. De EU zal er bij de Belarussische autoriteiten op aandringen hun binnenlandse repressie stop te zetten en alle politieke gevangenen onmiddellijk en onvoorwaardelijk vrij te laten en te rehabiliteren. Zij zal er bij Belarus op blijven aandringen volledig samen te werken met internationale en regionale monitoringmechanismen voor de mensenrechten. De EU zal er bij de Belarussische autoriteiten op aandringen hun betrokkenheid bij de Russische aanvalsoorlog tegen Oekraïne te beëindigen en niet langer migranten voor politieke doeleinden te instrumentaliseren. De EU zal ervoor zorgen dat de verslechterende mensenrechtensituatie in Belarus hoog op de agenda van de Mensenrechtenraad blijft staan.

14. De EU zal ertoe oproepen een einde te maken aan de schendingen van het internationaal humanitair recht en de mensenrechtenschendingen door alle partijen bij het conflict in Syrië, met name door het regime en zijn bondgenoten, en zal herhalen dat alle partijen die verantwoordelijk zijn voor schendingen van het internationaal humanitair recht en mensenrechtenschendingen, ook in de vorm van seksueel en gendergebaseerd geweld, ter verantwoording moeten worden geroepen. De EU zal herhalen dat veilige, volledige, ongehinderde en duurzame toegang, ook tot opsluitings- of detentiecentra, voor humanitaire organisaties van het grootste belang is. De EU zal haar niet-aflatende steun betuigen aan de onafhankelijke internationale onderzoekscommissie (CoI) en het internationaal onpartijdig en onafhankelijk mechanisme (IIIM), en zal haar oproep herhalen om de situatie in Syrië voor te leggen aan het Internationaal Strafhof. De EU is ermee ingenomen dat in de Arabische Republiek Syrië een onafhankelijke instelling voor vermiste personen is opgericht, en staat klaar om deze nieuwe instelling te steunen. De EU zal opmerken dat aan de voorwaarden voor de vrijwillige, veilige en waardige terugkeer van Syrische vluchtelingen, zoals gedefinieerd door de UNHCR, momenteel niet wordt voldaan. De enige weg naar duurzame vrede voor Syrië is een politieke oplossing die in overeenstemming is met Resolutie 2254 van de VN-Veiligheidsraad.
15. De EU zal mensenrechtenschendingen in Iran blijven veroordelen en er bij de **Iraanse** autoriteiten op aandringen de mensenrechten te eerbiedigen, met name de rechten van vrouwen en meisjes en de rechten van personen die tot religieuze en etnische minderheden behoren, de vrijheid van mening en meningsuiting, de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging en het recht op vreedzame vergadering. De EU zal de Iraanse regering oproepen een einde te maken aan executies en een consistent beleid te voeren ten aanzien van de afschaffing van de doodstraf, en ten volle samen te werken met de VN-verantwoordingsmechanismen voor mensenrechtenschendingen, met name de onafhankelijke onderzoeksmissie die door de Mensenrechtenraad is ingesteld. Zij zal er ook op aandringen alle willekeurig vastgehouden personen, ook vreemdelingen en onderdanen met een dubbele nationaliteit, vrij te laten en alle gedetineerden een eerlijke rechtsgang te bieden.

16. De EU zal de ernstige schendingen van de mensenrechten in Sudan, waaronder de talrijke gemelde gevallen van seksueel en gendergebaseerd geweld en de schendingen van de rechten van het kind, veroordelen. De EU is ernstig bezorgd over de berichten over massaal geweld tegen burgers en etnische zuiveringen, met name in West-Darfur, alsook over de grote aantallen mensen die humanitaire hulp nodig hebben en intern ontheemden. De EU zal alle partijen bij het conflict oproepen hun verplichtingen uit hoofde van het internationaal humanitair recht in stand te houden en te eerbiedigen en de aanslagen op civiele infrastructuur te staken en een onbeperkte, tijdige en veilige toegang voor humanitaire hulp in het hele land te waarborgen. Zij zal er nogmaals op wijzen dat alle daders van misdrijven ter verantwoording moeten worden geroepen om de cyclus van straffeloosheid te doorbreken. De EU zal de werkzaamheden van het ICC en de VN steunen, onder meer via het OHCHR en via de pas benoemde persoonlijke gezant van de SG van de VN, en zal Sudan wijzen op het belang van de respectieve mandaten van de in Sudan aangewezen onafhankelijke deskundige en de onafhankelijke internationale onderzoeksmissie inzake mensenrechtenschendingen en misbruiken in het land.

17. De EU zal opnieuw herhalen dat de mensenrechtensituatie in **China**, onder meer in Tibet, Binnen-Mongolië, Hongkong en Xinjiang, haar ernstig zorgen baart. De EU zal China blijven aanmoedigen om daadwerkelijk samen te werken met het OHCHR en met alle internationale mensenrechtenmechanismen, onder meer met het oog op de uitvoering van de aanbevelingen in het evaluatieverslag over de mensenrechtenproblematiek in Xinjiang. De EU zal bijzondere aandacht blijven besteden aan het volledige genot van de mensenrechten en de uitoefening van de fundamentele vrijheden, met name de vrijheid van mening en meningsuiting, de vrijheid van vereniging en vreedzame vergadering, en de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging, alsmede aan de bescherming van de rechten van vrouwen en meisjes, het behoud van culturele identiteit en het beëindigen van dwangarbeid en heropvoedingskampen, niet in de laatste plaats in het licht van de UPR van China. De EU zal nauwlettend blijven toezien op individuele gevallen van mensenrechtenverdedigers, met inbegrip van degenen die zich inzetten voor VN-mechanismen. Zij zal er bij China op aandringen de mensenrechten van iedereen te eerbiedigen, te beschermen en na te leven, ook van Oeigoeren, Tibetanen en van personen die tot etnische, religieuze en taalkundige minderheden behoren. De EU zal de Chinese regering en de autoriteiten van Hongkong met klem verzoeken de rechtsstatelijkheid en de mensenrechten volledig te eerbiedigen, en zal nogmaals uiting geven aan haar bezorgdheid over het nakomen van de eerdere toezeggingen van China met betrekking tot Hongkong. De EU is bereid om waar mogelijk en met volledige eerbiediging van de universele mensenrechten, op multilaterale fora met China samen te werken, bijvoorbeeld met betrekking tot economische, sociale en culturele rechten.
18. De EU zal met nadruk wijzen op haar aanhoudende steun voor het bevorderen van een duurzame en blijvende vrede tussen Armenië en Azerbeidzjan op basis van de beginselen erkenning van soevereiniteit, onschendbaarheid van grenzen en territoriale integriteit. De EU zal benadrukken hoe belangrijk het is de rechten en veiligheid van de **Armeniërs van Karabach** te waarborgen en de voorwaarden te scheppen voor de vrijwillige, veilige, waardige en duurzame terugkeer van vluchtelingen en ontheemden naar Nagorno-Karabach, met waarborging van hun recht om daar in waardigheid, zonder intimidatie of discriminatie, te wonen. Bovendien moeten het cultureel erfgoed en de eigendomsrechten van de lokale bevolking daadwerkelijk worden beschermd en gewaarborgd.

19. Voorts wordt van Turkije, dat kandidaat-lidstaat van de EU en al geruime tijd lid van de Raad van Europa is, verwacht dat het zijn respectieve verbintenissen nakomt.
20. Wat de **thematische prioriteiten** betreft, zal de EU zich in alle gevallen en in alle omstandigheden krachtig blijven verzetten tegen de **doodstraf** en zal zij de verdere ratificatie van het 35 jaar geleden aangenomen tweede Facultatief Protocol bij het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten (IVBPR) bevorderen. De EU zal alle resterende landen die de doodstraf nog toepassen, oproepen deze af te schaffen of een moratorium te handhaven of in te voeren als eerste stap richting afschaffen. De EU zal staten waar een moratorium van kracht is, aanmoedigen de doodstraf bij wet af te schaffen. De EU zal zich in een vroeg stadium inzetten voor het opbouwen van steun voor de resolutie van de 10e AVVN over een moratorium op de uitvoering van de doodstraf, in overeenstemming met haar ondubbelzinnige streven naar afschaffing.
21. In het kader van de 40e verjaardag van het Verdrag tegen foltering zal de EU het gebruik van **foltering** en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing wereldwijd blijven veroordelen en zich uitspreken tegen willekeurige arrestaties en opsluitingen. De EU zal nogmaals aandringen op de brede ratificatie en een daadwerkelijke uitvoering van het VN-Verdrag tegen foltering en het bijbehorende facultatieve protocol. De EU zal de Alliantie ter bestrijding van de handel in marteltuigen blijven steunen en verdere stappen overwegen om de handel in goederen die voor de doodstraf en voor foltering worden gebruikt, te verbieden.

22. De EU zal alle staten wereldwijd oproepen de goede werking van de democratische instellingen, de eerbiediging van de rechtsstaat, de beginselen van goed bestuur, inclusieve samenlevingen, de onafhankelijkheid van de rechterlijke macht en de bestrijding van straffeloosheid te waarborgen. Corruptie ondermijnt de verwezenlijking en het genot van alle mensenrechten en holt de democratie, het vertrouwen in instellingen en de rechtsstatelijkheid uit.
23. De EU zal opnieuw verklaren sterk gehecht te zijn aan het bevorderen en beschermen van het recht op **vrijheid van godsdienst en levensovertuiging** voor alle personen over de hele wereld. De EU zal het recht van eenieder om al dan niet een godsdienst of overtuiging te hebben, zijn godsdienst of overtuiging te belijden of van godsdienst of overtuiging te veranderen, bevorderen en beschermen, en de strafbaarstelling van afvalligheid en het misbruik van godslasteringswetten veroordelen. De EU zal discriminatie, onverdraagzaamheid, geweld en vervolging op grond van godsdienst of overtuiging veroordelen, en elke vorm van aanzetten tot religieuze haat verwerpen.
24. De EU zal nog meer steun geven aan het handhaven, zowel online als offline, van het recht op **vrijheid van mening en meningsuiting**. Zij zal resoluut steun blijven verlenen aan de vrijheid van de media en zal intimidatie, bedreigingen en aanslagen op journalisten, bloggers en andere mediawerkers veroordelen. De EU zal blijven waarschuwen voor de toegenomen staatscontrole op de onlineruimte, zal proactief buitenlandse informatiemanipulatie en desinformatie bestrijden en zal in de strijd tegen desinformatie de informatie-integriteit blijven bevorderen. De EU zal zich blijven inzetten voor het eerbiedigen van de **academische vrijheid** en het beschermen van leden van de academische gemeenschap die gevaar lopen. De EU zal het recht op **vrijheid van vreedzame vergadering en vereniging** blijven beschermen en bevorderen en zal intimidatie, bedreigingen en geweld tegen vreedzame demonstranten blijven veroordelen.

25. De EU zal de universele mensenrechten en fundamentele vrijheden, de rechtsstatelijkheid en de democratische beginselen inzake de ontwikkeling, het gebruik en het beheer van **digitale technologieën**, waaronder artificiële intelligentie (AI), internet en de digitale ruimte, actief bevorderen in overeenstemming met haar op de mens en op mensenrechten gebaseerde benadering van digitale technologieën en voortbouwend op haar werkzaamheden voor AI-regelgeving die geschikt is voor het beoogde gebruik. De EU zal wat AI betreft een verantwoord, veilig en betrouwbaar ontwerp, ontwikkeling, uitrol, evaluatie en gebruik bevorderen in overeenstemming met het internationaal recht inzake de mensenrechten, en zal de aandacht blijven vestigen op de gevolgen van de blokkering van het internet, onlinecensuur en onrechtmatig onlinetoezicht. De EU zal blijven aandringen op de bescherming van de publieke onlineruimte, een betere gegevensbescherming en verantwoordelijk platformbestuur, onder meer ter bestrijding van desinformatie, cybercriminaliteit en door technologie ondersteunde online-intimidatie en -misbruik op basis van gender. De EU zal een open, vrij, veilig en interoperabel internet bevorderen, met inbegrip van het behoud van de multi-stakeholderbasis. Ervoor zorgen dat deze beginselen naar behoren worden weerspiegeld in de komende VN-processen op digitaal gebied, zoals het mondiale digitale pact, en in alle besluiten over een toekomstig mondiaal governancekader voor AI, zal een van de belangrijkste prioriteiten van de EU zijn. Daartoe zal de EU bijzondere aandacht besteden aan de aanbevelingen van de adviesraad op hoog niveau inzake AI van de secretaris-generaal van de VN, vooral het rapport van die raad in de aanloop naar de top over de toekomst in 2024. Tegelijkertijd zal de EU haar digitale samenwerking in het kader van de Global Gateway voortzetten, teneinde de digitale achterstanden te dichten en met digitale technologieën, waaronder AI, de verwezenlijking van de SDG's te kunnen versnellen.

26. De EU zal een divers en onafhankelijk maatschappelijk middenveld, de hoeksteen van een democratische samenleving, actief ondersteunen, bevorderen en nodige kracht geven. De EU zal elke vorm van represailles tegen **mensenrechtenverdedigers** en maatschappelijke organisaties, waaronder die welke samenwerken, trachten samen te werken of hebben samengewerkt met het VN-systeem, krachtig veroordelen, en zal de volledige en echte deelname van die organisaties aan alle VN-fora blijven bevorderen. De EU zal bijzondere aandacht besteden aan de specifieke risico's voor bepaalde categorieën mensenrechtenverdedigers die vaak het slachtoffer zijn van discriminatie, geweld en intimidatie, zowel online als offline, met name vrouwelijke mensenrechtenverdedigers, jonge verdedigers van milieu- en landgerelateerde mensenrechten, inheemse mensenrechtenverdedigers, verdedigers van de rechten van lhbt'i's, tot nationale, etnische en taalkundige minderheden behorende personen en verdedigers van arbeidsrechten. De EU zal een voortrekkersrol spelen bij het bevorderen van een veilige en stimulerende omgeving voor het maatschappelijk middenveld en mensenrechtenverdedigers, ook degenen die in ballingschap actief zijn. Zij zal bijzondere aandacht besteden aan illegale internetsurveillance en maatregelen overwegen om transnationale repressie te voorkomen en aan te pakken, en acties in de VN aanmoedigen om dit steeds ernstiger mondiale fenomeen aan te pakken. De EU zal zich ook verzetten tegen wettelijke en administratieve maatregelen die de ruimte voor het maatschappelijk middenveld terugschroeven, zoals belemmeringen voor de registratie van ngo's, beperkingen van de toegang tot hulpbronnen, strenge doorlichtingsregels en omslachtige rapportageverplichtingen. De EU zal nauw samenwerken met de Hoge Commissaris van de VN voor de mensenrechten en met de mandaathouders van de speciale procedures om ervoor te zorgen dat de stem van het maatschappelijk middenveld en van mensenrechtenverdedigers wordt gehoord.

27. De EU zal energiek promotie blijven voeren en zich nog meer inspannen voor **gender-gelijkheid**, de bevordering en volledige uitoefening van de mensenrechten van vrouwen en meisjes en hun empowerment, conform haar internationale verbintenissen, onder meer door gendergelijkheid op te nemen in haar werkzaamheden met landen en thematische werkzaamheden. De EU zal ervoor blijven ijveren om in vredes- en veiligheidsinitiatieven een genderperspectief te integreren, onder meer door uitvoering te geven aan Resolutie 1325 van de VN-Veiligheidsraad over vrouwen, vrede en veiligheid en daaropvolgende resoluties, door de volledige, gelijkwaardige en echte participatie en het leiderschap van vrouwen en meisjes bij conflictpreventie en conflictoplossing gedurende de gehele conflictcyclus te versterken. De EU zal elke gelegenheid in alle relevante fora aangrijpen om deze verbintenissen waar te blijven maken, ook in de Commissie voor de Status van de Vrouw en de Commissie Bevolking en Ontwikkeling, en om te benadrukken dat een ambitieuze, transformatieve benadering nodig is om de onderliggende oorzaken en risicofactoren van genderongelijkheid, genderdiscriminatie en geweld tegen vrouwen en meisjes aan te pakken. Voor de EU zal de preventie en uitbanning van alle vormen van seksueel en gendergebaseerd geweld, zowel online als offline, met ook huiselijk en intiem partnergeweld, kindhuwelijken, huwelijken op jonge leeftijd en gedwongen huwelijken, vrouwelijke genitale verminking en andere schadelijke praktijken tegen vrouwen en meisjes het zwaartepunt van haar inspanningen blijven. Zij zal mogelijke synergieën met bestaande processen op dit gebied blijven bevorderen, zoals het door vrouwen geleide Forum voor gendergelijkheid van de VN, waarbij verschillende EU-lidstaten betrokken zijn. De EU zal maatschappelijke inspanningen bevorderen om mannen en jongens als bondgenoten en begunstigden te betrekken bij de inspanningen om alle genderongelijkheden weg te nemen, discriminerende wetten aan te pakken, discriminerende sociale normen en genderstereotypen te bestrijden en een einde te maken aan seksueel en gendergebaseerd geweld. De EU herinnert aan haar toezegging om de gelijke, volledige, effectieve en volwaardige participatie van vrouwen en jongeren, in al hun diversiteit, in alle domeinen en op alle niveaus van het openbare en politieke leven te ondersteunen, overeenkomstig het EU-actieplan inzake mensenrechten en democratie 2020-2024. Naar aanleiding van de 45e verjaardag van het Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) en de 25e verjaardag van het facultatief protocol daarbij, zal de EU de ratificatie en uitvoering van deze instrumenten blijven bevorderen.

28. De EU blijft zich inspannen voor het uitdragen, beschermen en naleven van alle mensenrechten en voor de volledige en daadwerkelijke naleving van het actieprogramma van Peking en het actieprogramma van de Internationale Conferentie over Bevolking en Ontwikkeling (ICPD) en van de resultaten van de toetsingsconferenties ervan, en blijft zich in dit verband inzetten voor de bescherming van de seksuele en **reproductieve gezondheid en rechten**. De EU beklemtoont daarom haar toewijding aan het bevorderen, beschermen en naleven van de uitoefening van het recht van eenieder om volledige zeggenschap te hebben en in vrijheid en verantwoordelijkheid te beslissen over zaken die zijn of haar seksualiteit en seksuele en reproductieve gezondheid aangaan, zonder discriminatie, dwang of geweld. Ook benadrukt de EU de noodzaak van universele toegang tot hoogwaardige, betaalbare en volledige informatie over seksuele en reproductieve gezondheid, educatie – met inbegrip van uitgebreide seksuele voorlichting – en gezondheidszorg.
29. De EU blijft zich krachtig verzetten en zal meer maatregelen nemen tegen alle vormen van **discriminatie**, met specifieke aandacht voor meervoudige en elkaar overlappende vormen van discriminatie zoals discriminatie op grond van geslacht, ras, etnische of sociale afkomst, godsdienst of overtuiging, politieke of andere denkbelden, handicap, leeftijd, seksuele gerichtheid en genderidentiteit. De EU beklemtoont andermaal dat zij hecht aan gelijkheid en non-discriminatie, aan het recht van eenieder om het volledige scala aan mensenrechten en fundamentele vrijheden te genieten, en aan de bescherming van personen die zich in een achterstands-, kwetsbare en gemarginaliseerde situatie bevinden. De EU zal opnieuw bevestigen dat zij vastbesloten is het volledige en gelijke genot van de mensenrechten door lhbt'i's te eerbiedigen, te beschermen en na te leven, en zal haar bezorgdheid uiten over de alarmerende cijfers van geweld, discriminatie en stigmatisering van lhbt'i's wereldwijd. De EU zal samenwerken in het kader van VN-mandaten die gericht zijn op de bestrijding van geweld en alle vormen van discriminatie en zal verdere werkzaamheden van de VN in dit verband sterk blijven ondersteunen.

30. De EU zal zich ten volle blijven inzetten voor de uitbanning van **racisme**, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat en daarmee samenhangende onverdraagzaamheid. Haar optreden op dit gebied bouwt voort op een solide rechtskader, waaronder het EU-actieplan tegen racisme 2020-2025, dat in de loop der jaren is ontwikkeld overeenkomstig het Internationaal Verdrag inzake de uitbanning van alle vormen van rassendiscriminatie (ICERD), dat de basis vormt en moet blijven voor maatregelen ter bestrijding van racisme, rassendiscriminatie, vreemdelingenhaat, haatzaaiende uitlatingen en onverdraagzaamheid. Al sinds lange tijd werkt de EU actief en constructief mee aan alle VN-mechanismen die verband houden met racisme, ongeacht of zij de instelling van het mechanisme in kwestie steunde of niet, telkens met het verzoek om de bestaande mechanismen te rationaliseren en te stroomlijnen, en zij zal dat ook blijven doen. De EU zal blijven benadrukken dat moet worden gezorgd voor de universele ratificatie en volledige en doeltreffende uitvoering van het ICERD, en dat de Verklaring en het actieprogramma van Durban moeten worden uitgevoerd. Voorts zal de EU zinvol blijven deelnemen aan de onderhandelingen over een ontwerpverklaring van de VN over de eerbiediging, bescherming en naleving van de mensenrechten van mensen van Afrikaanse afkomst.

31. De EU zal blijven opkomen voor de **rechten van het kind**, en daarbij prioriteit geven aan de bescherming van kinderen tegen alle vormen van geweld en aan universele toegang tot hoogwaardig en inclusief onderwijs, met bijzondere aandacht voor het recht van meisjes op onderwijs en voor meisjes in kansarme, kwetsbare en gemarginaliseerde situaties, waaronder inheemse kinderen, kinderen die tot nationale, etnische en andere minderheden behoren, en kinderen met een handicap. De EU zal bijzondere aandacht blijven besteden aan kinderen die worden getroffen door gewapende conflicten en aan het voorkomen en beëindigen van ernstige jegens hen gepleegde schendingen, voortbouwend op een versterkte coördinatie met VN-mechanismen en -partners. De EU zal actie blijven ondernemen tegen vrouwelijke genitale verminking en tegen kindhuwelijken, huwelijken op jonge leeftijd en gedwongen huwelijken. De EU zal zich ervoor blijven inzetten kinderarmoede en alle vormen van discriminatie van kinderen uit te bannen. De EU zal de rechten van het kind in de digitale ruimte aanpakken om een veilige online-ervaring voor alle kinderen te waarborgen die vrij is van elke vorm van geweld.
32. De EU zal meer doen voor de bevordering van de volledige uitoefening van alle mensenrechten door **ouderen**. De EU zal zich ervoor blijven inzetten de mensenrechten van **ouderen** in alle aspecten van het leven, en dan in het bijzonder in de langdurige zorg, te versterken en de inspanningen ondersteunen om discriminatie op grond van leeftijd te bestrijden en de solidariteit tussen de generaties te versterken. In dit verband zal de EU zinvol samenwerken met de Open Werkgroep van de VN inzake vergrijzing en is zij bereid om samen te werken bij het in kaart brengen van mogelijke lacunes in de bescherming van de mensenrechten van ouderen teneinde die zo goed mogelijk te ondersteunen.

33. De EU zal de rechten van **inheemse volken**, zoals vastgelegd in de VN-Verklaring over de rechten van inheemse volken en het internationaal mensenrechtenrecht, blijven bevorderen, en zal in dat verband actief deelnemen aan alle relevante fora waar de rechten van inheemse volken worden besproken. De EU zal actief blijven deelnemen aan alle inspanningen om de volwaardige, effectieve en zinvolle deelname van vertegenwoordigers en instellingen van inheemse volken in ter zake dienende organen van de Verenigde Naties, onder meer de Mensenrechtenraad, te vergroten wat betreft kwesties die hen aangaan. De EU zal benadrukken hoe belangrijk het is inheemse mensenrechtenverdedigers, ook in het kader van grond, natuurlijke hulpbronnen en bescherming van het milieu, te beschermen en ervoor te zorgen dat zij de mensenrechten kunnen bevorderen zonder angst voor represailles. De EU zal volwaardige, effectieve en zinvolle deelname en leiderschap van inheemse vrouwen bevorderen. De EU zal benadrukken dat het belangrijk is dat inheemse kinderen toegang krijgen tot onderwijs in hun eigen taal en cultuur.
34. De verdediging van de rechten van personen die tot **minderheden** behoren, is van cruciaal belang. De EU zal alle staten blijven oproepen de mensenrechten van personen die tot minderheden behoren, te eerbiedigen, te beschermen en na te komen, zoals bepaald in de Verklaring inzake de rechten van personen die tot nationale, etnische, godsdienstige of taalkundige minderheden behoren. De EU zal hun recht om effectief deel te nemen aan het culturele, religieuze, sociale, economische en openbare leven bevorderen. De EU zal zich verzetten tegen alle vormen van aanzetten tot geweld, haat, en haatzaaiende uitlatingen, zowel online als offline, zonder ook maar op de geringste wijze af te doen aan het recht op vrijheid van mening en meningsuiting. De EU zal in alle relevante fora aandacht blijven besteden aan kwesties in verband met personen die tot minderheden behoren.

35. De EU zal maatregelen tegen de gevolgen van **klimaatverandering**, biodiversiteitsverlies, vervuiling en milieudegradatie voor het volledige genot van mensenrechten blijven steunen. Het is van cruciaal belang een op mensenrechten gebaseerde aanpak te hanteren om deze verschijnselen met succes te bestrijden. De EU zal in dit verband de belangrijke rol van verdedigers van milieugerelateerde mensenrechten en mensenrechten van inheemse volkeren bevorderen. De EU zal actief deelnemen aan de besprekingen ter bevordering van het mensenrecht op een schoon, gezond en duurzaam milieu, en zal inclusie en non-discriminatie op dit gebied bevorderen. De EU zal zich actief blijven inzetten voor VN-resoluties over de samenhang van mensenrechten, klimaat en milieu, onder meer in het licht van de resultaten van de COP 28.
36. De EU zal haar gehechtheid aan de volledige uitvoering van alle drie de dimensies van de Agenda 2030 bevestigen. De EU zal haar standpunt herhalen dat inclusieve en duurzame ontwikkeling slechts mogelijk is als iedereen volledig alle mensenrechten geniet. In deze geest zal de EU blijven bijdragen aan de uitvoering van de Agenda 2030 door bij ontwikkelingssamenwerking een op mensenrechten gebaseerde benadering toe te passen en er daarbij voor te zorgen dat niemand wordt achtergelaten. Deze benadering draagt bij aan het **recht op ontwikkeling**, dat geworteld is in het universele, ondeelbare, onderling verweven, onderling afhankelijke en wederzijds versterkende karakter van alle mensenrechten, waarbij het individu houder is van de rechten en de staat drager van de plichten. De EU zal blijven meewerken aan de uitwerking van een juridisch bindend instrument inzake het recht op ontwikkeling, zonder vooruit te lopen op haar definitieve standpunt, om de ontwerptekst volledig in overeenstemming te brengen met het internationaal recht inzake de mensenrechten.

37. De EU zal blijven samenwerken met het OHCHR en de VN-werkgroep **bedrijfsleven en mensenrechten** om de uitvoering van de leidende beginselen van de VN (UNGP's) inzake bedrijfsleven en mensenrechten wereldwijd te bevorderen. Zij zal steun blijven verlenen aan de aanneming van nationale actieplannen in de lidstaten en in partnerlanden en de ontwikkeling van een integraal EU-kader voor de uitvoering van de UNGP's, met als referentie de UNGP-routekaart voor bedrijfsleven en de mensenrechten voor het volgende decennium. De EU zal haar betrokkenheid bij de VN-fora die actief zijn rond onderwerpen waar de EU mee bezig is, met name in verband met passende zorgvuldigheid in het bedrijfsleven op het gebied van duurzaamheid, versterken als basis voor betrokkenheid bij onderhandelingen met de VN over een juridisch bindend instrument inzake het bedrijfsleven en de mensenrechten, met het oog op een betere bescherming van slachtoffers en de totstandbrenging van een wereldwijd gelijk speelveld.
38. Terrorisme, gewelddadig extremisme en de georganiseerde misdaad vormen een ernstige bedreiging voor de vrede en veiligheid. Aan de strijd tegen terrorisme mogen geen schendingen van de mensenrechten, de fundamentele vrijheden of het internationaal humanitair recht te pas komen. De EU dringt er bij alle staten op aan ervoor te zorgen dat hun respons op terrorisme en georganiseerde criminaliteit volledig strookt met het internationaal recht. Het onderzoek en de vervolging in **terrorismezaken** moeten gebeuren in overeenstemming met de rechtsstaat en het internationaal recht inzake de mensenrechten, waarbij de rechten van slachtoffers centraal worden gesteld.

39. De EU zal meer maatregelen nemen om het internationaal recht met betrekking tot vluchtelingen, intern ontheemden en migranten te handhaven, met bijzondere aandacht voor personen in kwetsbare situaties. De EU zal mogelijkheden blijven bieden voor legale migratietrajecten, met volledige inachtneming van de nationale bevoegdheden, en zal alle staten blijven aansporen om mensenhandel en mensensmokkel te voorkomen, de slachtoffers ervan te beschermen en het bewustzijn onder potentiële slachtoffers te vergroten – en daarbij een genderbewuste en kindgerichte aanpak te volgen – en daders effectief te vervolgen. De EU zal de door derde landen georganiseerde hybride aanvallen, waaronder de instrumentalisering van migranten voor politieke doeleinden, krachtig blijven veroordelen en zich blijven inzetten om dergelijke activiteiten tegen te gaan, met volledige inachtneming van de mensenrechten en het internationaal recht.
40. De EU zal alle partners verzoeken om de **krachten te bundelen om de mensenrechten wereldwijd te handhaven en te bevorderen** en sterkere partnerschappen op te bouwen. De EU is ervan overtuigd dat het uitdragen, beschermen en naleven van de mensenrechten alle belanghebbenden tal van voordelen biedt, onder meer op het gebied van duurzame ontwikkeling, vrede en veiligheid en de bevordering van gelijke, diverse, pluralistische en inclusieve samenlevingen.
-